

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

**ADMINISTRATIVNOG UPUTSTVA (VRK)-BR. 05/2023 O MERAMA ZA
SPREČAVANJE I ZAŠTITU DECE OD ZLOUPOTREBE DROGA¹**

¹ Administrativnog Uputstva (Vrk)-Br. 05/2023 o Merama za Sprečavanje i Zaštitu Dece od Zloupotrebe Droga, je usvojeno na 145. sednici Vlade, sa Odlukom br. 08/145, datum 07.06.2023.

VLADA REPUBLIKE KOSOVO,

U skladu sa članom 93 (4) Ustava Republike Kosovo, u skladu sa članom 43 (4) Zakona br. 06/L-084 o dečijoj zaštiti (Službeni list, br. 14, 17. jul 2019.) i članom 19 (6.2) Uredbe br. 09/2011 Poslovnika o radu Vlade („Službeni glasnik“, br. 15, 12.09.2011.),

Usvaja:

ADMINISTRATIVNOG UPUTSTVA (VRK)-BR. XX/2023 O MERAMA ZA SPREČAVANJE I ZAŠTITU DECE OD ZLOUPOTREBE DROGA

POGLAVLJE I - OPŠTE ODREDBE

Član 1

Svrha

1. Ovim Administrativnim uputstvom, u cilju zaštite deteta od zloupotrebe droga, definisano je sledeće:
 - 1.1. preventivne i zaštitne mere,
 - 1.2. mere za zagovaranje zdravog načina života i destimulacije bilo kakve zloupotrebe droga, kao i
 - 1.3. dužnosti i odgovornosti relevantnih institucija.

Član 2

Obim primene

1. Ovo Administrativno uputstvo se sprovodi:
 - 1.1. od strane institucija i od strane fizičkih i pravnih lica koja rade sa detetom i za dete, a koja su odgovorna za njihovu zaštitu od bilo koje vrste zloupotrebe droga, u skladu sa svojim obavezama koje proizilaze iz relevantnog zakona na snazi kao i ovog administrativnog uputstva, i
 - 1.2. za dete sa kosovskim državljanstvom, bez državljanstva, neregistrovano, tražilac azila, izbeglica ili sa stranim državljanstvom, na teritoriji Republike Kosovo.
2. Odredbe ovog administrativnog uputstva ne mogu se tumačiti kao ograničavanje ili smanjenje postojećih prava deteta definisanih Ustavom Republike Kosovo, Zakonom o zaštiti dece, Konvencijom o pravima deteta ili međunarodnim instrumentima koji regulišu ove oblasti, kao i drugim relevantnim važećim zakonima.

Član 3 Definicije

1. Izrazi koji se koriste u svrhu ovog Administrativnog uputstva imaju sledeće značenje:
 - 1.1. **Dete** – označava svako ljudsko biće mlađe od osamnaest (18) godina;
 - 1.2. **Institucija** - označava sve institucije, organe, javne organe, na centralnom i lokalnom nivou, privatna lica kao nosioce javnih ovlašćenja kao i druga pravna i privatna lica u Republici Kosovo, koji imaju odgovornost za zaštitu dece od zloupotrebe droga;
 - 1.3. **Krivični zakonik** – znači Zakonik br. 06/L-074 Krivični zakon Republike Kosovo (Službeni list, br. 2, 14. januara 2019. godine);
 - 1.4. **Opština** – označava Jedinicu lokalne samouprave, unutar teritorije i unutar administrativnih granica definisanih Zakonom br. 03/L-041 o administrativnim granicama opština (Službeni list, br. 26, 2. juna 2008.);
 - 1.5. **Konvencija** – znači Konvencija o pravima deteta od 20. novembra 1989. godine;
 - 1.6. **Ustav** – znači Ustav Republike Kosovo;
 - 1.7. **Zakon o narkotičkim lekovima** – znači Zakon relevanto o narkotičkim lekovima, psihotropima i prekursorima;
 - 1.8. **Zakon o zaštiti deteta** – znači Zakon relevanto za zaštitu dece;
 - 1.9. **Zakon o zdravstvu** – označava Zakon relevanto o zdravstvu;
 - 1.10. **Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama** – znači Zakon relevanto o socijalnim i porodičnim uslugama;
 - 1.11. **Ministarstvo** – znači relevantno ministarstvo zdravlja;
 - 1.12. **Narkotici** - označava narkotike, psihotrope i prekursore, koji su kao takvi definisani u skladu sa Zakonom o narkotičkim lekovima.
 - 1.13. **U svim fazama** - uključuje sve postupke u kojima je dete u kontaktu sa relevantnim institucijama ili stručnjacima za zaštitu dece;
 - 1.14. **CSR** – Centar za socijalni rad.
2. Ostali izrazi korišćeni u ovom Administrativnom uputstvu imaju isto značenje kao u definicijama utvrđenim u Zakonu o zaštiti dece, Zakonu o narkotičkim lekovima, Zakonu o zdravstvu i Zakonu o socijalnim i porodičnim uslugama.

POGLAVLJE II - PRAVA DETETA NA PREVENTIVNE I ZAŠTITNE MERE PROTIV ZLOUPOTREBE DROGA I OPŠTA NAČELA ZA NJIHOVO SPROVOĐENJE

Član 4

Pravo deteta na preventivne i zaštitne mere protiv zloupotrebe droga

1. Deca uživaju pravo na zaštitu i brigu neophodnu za njihovu dobrobit.
2. Svako dete ima pravo na zdravstvenu zaštitu, na preventivne i zaštitne mere protiv zloupotrebe droga.
3. Zaštita života i prava deteta glavna je obaveza, u najvećoj mogućoj meri, za svaku osobu ili instituciju.
4. Institucije, u skladu sa svojim odgovornostima, dužne su da preduzmu neophodne preventivne i zaštitne mere protiv zloupotrebe droga, u skladu sa relevantnim zakonodavstvom na snazi, ovim administrativnim uputstvom kao i politikama i prioritetima koje utvrđuje Ministarstvo.
5. Preventivne i zaštitne mere moraju biti adekvatne, kontinuirane, za sve i bez diskriminacije, u skladu sa etičkim i profesionalnim pravilima.

Član 5

Svrha preventivnih i zaštitnih mera

1. Svrha preventivnih i zaštitnih mera protiv zloupotrebe droga je:
 - 1.1. zaštititi dete od uzroka koji omogućavaju upotrebu narkotika i zavisnosti od njih;
 - 1.2. podići nivo znanja i osvestiti stanovništvo o opasnostima upotrebe droga i posledicama koje zloupotreba droga donosi društvu;
 - 1.3. osigurati efikasnu i informativnu komunikaciju o štetnim posledicama po zdravlje, prirodi zavisnosti, smrtonosnim pretnjama koje predstavlja konzumacija narkotika;
 - 1.4. davati savete protiv upotrebe droga;
 - 1.5. podstaknuti korisnike da prestanu koristiti droge;
 - 1.6. promovisati zdrav način života;
 - 1.7. obeshrabriti svaku vrstu zloupotrebe droga, i

- 1.8. smanjiti broj dece koja zloupotrebljavaju droge.
2. Preventivnim i zaštitnim merama protiv droga, glavni cilj institucija treba da bude da u najvećoj mogućoj meri obezbede opstanak, razvoj i dobrobit deteta.

Član 6

Odgovornosti u sprovođenju preventivnih i zaštitnih mera

1. Roditelji ili staratelji deteta, ustanove i sva fizička i pravna lica koja rade sa detetom, dužni su brinuti o zdravlju deteta i zaštititi ga od zloupotrebe droga.
2. Radnje koje se preduzimaju radi sprečavanja i zaštite od bilo koje vrste zloupotrebe droga moraju biti zasnovane na odredbama Ustava, važećih zakona, međunarodnih ugovora, a slobode i prava svih osoba moraju biti zagarantovane.

Član 7

Pružanje preventivnih i zaštitnih mera bez diskriminacije

1. Deca imaju pravo na jednak pristup preventivnim i zaštitnim merama protiv zloupotrebe droga.
2. Pružanje i sprovođenje preventivnih i zaštitnih mera, koje preduzimaju institucije, u cilju zaštite deteta od zloupotrebe droga, mora biti u skladu sa načelom jednakog tretmana, kako bi dete bilo zaštićeno od svih oblika diskriminacije, prema značenju nekog od osnova definisanih relevantnim odredbama Zakona o zaštiti od diskriminacije.
3. Svako lice koje smatra da načelo jednakog tretmana nije primenjeno na dete, prilikom pružanja i sprovođenja preventivnih i zaštitnih mera od zloupotrebe droga, može pokrenuti postupak i izneti činjenice nadležnom organu, u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od diskriminacije.

Član 8

Najbolji interes deteta prilikom sprovođenja preventivnih i zaštitnih mera

Sve preventivne i zaštitne mere, koje institucije preduzimaju u cilju zaštite deteta od zloupotrebe droga, moraju biti u najboljem interesu deteta, a najbolji interes deteta mora biti prevashodno u skladu sa i uz poštovanje prava i slobode deteta predviđene Ustavom, Konvencijom, Zakonom o dečijoj zaštiti i relevantnim zakonima na snazi.

POGLAVLJE III - PREVENTIVNE I ZAŠTITNE MERE PROTIV ZLOUPOTREBE DROGA

Član 9 Obrazovanje deteta

Porodice, institucije i stručnjaci za zaštitu dece moraju osigurati da deca budu obrazovana i pripremljena kako bi ih zaštitili od zloupotrebe droga.

Član 10 Prevenција i zaštita dece od zloupotrebe droga

1. Institucije, u oblasti svoje nadležnosti, moraju razviti mere i preduzeti radnje za sprečavanje i zaštitu dece od zloupotrebe droga.
2. Preventivne mere i radnje protiv zloupotrebe droga treba:
 - 2.1. biti zasnovane na potrebama deteta;
 - 2.2. biti dostupne, na vreme;
 - 2.3. imaju dugotrajan pozitivan efekat;
 - 2.4. osigurati optimalan razvoj deteta;
 - 2.5. promovisati ili zagovarati zdrav način života;
 - 2.6. obeshrabriti svaku vrstu zloupotrebe droga;
 - 2.7. podržavati odnos između deteta i osoba koje ga odgajaju;
 - 2.8. promovisati ili sprovesti kampanje za podizanje svesti usmerene na širu javnost, pružajući informacije o fenomenu zloupotrebe droga i preventivnim merama koje se mogu preduzeti;
 - 2.9. zaštititi dete od ulaska u noćne klubove, kao i centre za zabavu odraslih i slično;
 - 2.10. uključuju medije, informativne kanale i društvene mreže, kako bi informisali stanovništvo o načinima prevencije i borbi protiv zavisnosti od droga;
 - 2.11. zaštititi dete od mogućih negativnih uticaja iz publikacija, filmova, video igrice, muzike, veb stranica, emisija ili drugih vrsta masovne komunikacije, koji ugrožavaju i štete zdravlju i životu deteta i koji promovišu upotrebu opojnih droga.

3. Preventivne mere i radnje protiv zloupotrebe droga, koje sprovode institucije, radi postizanja odgovarajuće efikasnosti, podržavaju službenici za provođenje zakona.

Član 11

Porodična odgovornost za brigu o detetu protiv zloupotrebe droga

1. Porodica ima primarnu odgovornost za detetov rast, dobrobit, obrazovanje i zaštitu, kao i za osiguranje detetovog života, sigurnosti, zdravlja, blagostanja, odgoja, obrazovanja, pravnog zastupanja, kao i zaštite deteta od svih radnji i situacija koje dovode dete u opasnost, od upotrebe ili zloupotrebe opojnih droga.
2. Relevantne institucije za zaštitu deteta, u oblasti svoje odgovornosti, pomažu i intervišu u porodici, na osnovu uputnice ili u slučajevima kada porodica nije u mogućnosti ili kada postoji osnovana sumnja da porodica ne može zaštititi dete od rizika od upotrebe narkotika.

Član 12

Podrška porodicama u brizi o deci protiv zloupotrebe droga

1. Institucije, u okviru svoje nadležnosti, moraju preduzeti sve potrebne mere da osiguraju integraciju deteta u porodicu i društvo i promovišu dobrobit deteta u kontekstu njegove biološke porodice, kroz obezbeđivanje nege, zaštite i socijalnog savetovanja, radi sprečavanja upotrebe opojnih droga.
2. Institucije su dužne da:
 - 2.1. obezbede mrežu kvalitetnih i pristupačnih usluga brige o deci;
 - 2.2. izrade programe za unapređenje roditeljskih veština i promovišu zdravo i pozitivno porodično okruženje u cilju prevencije i zaštite dece od zloupotrebe droga i promovisanja zdravog načina života;
 - 2.3. razviju i promovišu pozitivno roditeljstvo;
 - 2.4. prepoznaju dete kao pojedinca po svom pravu.
3. Institucionalna briga treba da se koristi samo u najboljem interesu deteta, u krajnjoj nuždi, u najkraćem mogućem vremenskom periodu, i sa primarnim ciljem uspešne integracije i/ili reintegracije deteta u društvo.

Član 13

Kampanje informisanja i podizanja svesti

1. Institucije, u oblasti svoje odgovornosti, razvijaju kampanje informisanja i podizanja svesti, koje se posebno fokusiraju na podizanje svesti:
 - 1.1. roditelja o riziku upotrebe narkotika od strane dece, i
 - 1.2. dece o riziku od upotrebe narkotika.

2. Kampanje informisanja i podizanja svesti trebale bi biti sveobuhvatne i koordinisane u smislu prenošenja poruke zainteresovanim grupama i njihovog mobilizovanja u cilju zaštite deteta od upotrebe narkotika.

Član 14

Podsticanje civilnog društva i privatnog sektora u sprovođenju politika zaštite dece od zloupotrebe droga

Institucije, u okviru svoje nadležnosti, treba da podstiču civilno društvo, kao i privatni sektor da učestvuju u kreiranju i sprovođenju politika zaštite dece od zloupotrebe droga, kao i da finansiraju, gde je to moguće, projekte i programe koji se sprovode od strane civilnog društva i privatnog sektora.

Član 15

Podsticanje medija da informišu o štetnosti droga

1. Institucije, poštujući nezavisnost medija i slobodu štampe, u skladu sa svojim pravima i obavezama, podstiču medije da utiču na obrazovanje dece i odraslih i pružaju odgovarajuće informacije o štetnosti droga.

2. Institucije mogu finansirati programe i kampanje za zagovaranje zdravog načina života i obeshrabrivanje bilo koje vrste zloupotrebe droga.

Član 16

Učešće dece u izradi i sprovođenju politika zaštite od zloupotrebe droga

Institucije, u okviru svoje nadležnosti, podstiču učešće deteta, u skladu sa svojim razvojnim kapacitetima, u izradi i sprovođenju politika, programa ili drugih inicijativa za zaštitu deteta od zloupotrebe droga.

Član 17

Prijavljivanje zloupotrebe narkotika

1. Svaka osoba koja radi sa i za dete, a koja sumnja ili ima dokaze da je dete na neovlašćen način umešano u kupovinu, posedovanje, distribuciju, prodaju, proizvodnju i druga krivična dela definisana u Glavi XXIII (Prekršaji protiv opojnih droga) Krivičnog zakona, dužan je da slučaj prijavi policiji ili Centru za socijalni rad.
2. Nadležno Ministarstvo unutrašnjih poslova, u skladu sa relevantnim zakonodavstvom na snazi, mora preduzeti neophodne mere da:
 - 2.1. osigura povećanu svest o prijavi svake osobe koja zna ili sumnja da je dete žrtva zloupotrebe droga;
 - 2.2. osigura da svako prijavljivanje slučajeva zloupotrebe droga ostane poverljivo, i
 - 2.3. pruža zaštitu osobama koje prijave slučajeve zloupotrebe droga.
3. Neprijavljivanje slučajeva iz stava 1. ovog člana sankcioniše se prema odredbama zakona na snazi.
4. Ministarstvo će, u saradnji sa nadležnim Ministarstvom socijalne zaštite, nadležnim Ministarstvom unutrašnjih poslova i nadležnim Ministarstvom pravde, doneti smernice za sprovođenje ovog člana.

Član 18

Obuka o aspektima zaštite dece od upotrebe narkotika

1. Institucije organizuju i obavezuju zaposlene, koji imaju direktnu odgovornost u zaštiti deteta, da učestvuju u obukama o aspektima zaštite deteta od upotrebe narkotika.
2. Zaposleni koji imaju direktnu odgovornost za zaštitu dece dužni su da prate obuku iz stava 1. ovog člana, kao i da koriste u svom svakodnevnom radu stečena saznanja i znanja.

3. Stručnjacima koji rade za i sa detetom koje zloupotrebljava narkotike treba ponuditi specijaliziranu obuku i redovnu i kontinuiranu obuku kako bi razvili svoje veštine i unapredili svoja teorijska i praktična znanja.
4. Kosovski institut za javnu upravu, Pravosudna akademija, Akademija za javnu bezbednost, u saradnji i koordinaciji sa Ministarstvom i relevantnim udruženjima zdravstvenih radnika, pripremaju posebne programe za podizanje stručnih kapaciteta u oblasti zaštite dece od upotreba narkotika.

Član 19

Zagovaranje zdravog načina života i obeshrabrivanje svake vrste zloupotrebe droga

1. Zagovaranje zdravog načina života i obeshrabrivanje svake vrste zloupotrebe droga:
 - 1.1. ne treba da se sastoji samo od negativnog stava prema opojnim drogama i obeshrabrivanja svake vrste zloupotrebe sa njima, već i od promovisanja zdravog načina života, društvenog formiranja, sticanja korisnih veština i načina samorealizacije;
 - 1.2. mora biti "prilagođeno deci";
 - 1.3. može se organizovati kroz različite umetničke, kulturne i sportske manifestacije, u zagovaranju zdravog načina života i destimulaciji bilo kakve zloupotrebe droga.

POGLAVLJE IV - ULOGA I ODGOVORNOSTI INSTITUCIJA U OBEZBEĐIVANJU I SPROVOĐENJU PREVENTIVNIH I ZAŠTITNIH MERA PROTIV ZLOUPOTREBE DROGA

Član 20

Koordinacija i saradnja između institucija

1. U cilju zaštite deteta od zloupotrebe droga, ustanove su, u skladu sa svojim delokrugom, dužne da:
 - 1.1. preduzmu potrebne mere za osiguranje koordinacije i saradnje na nivou zemlje, kao i na regionalnom i međunarodnom nivou u cilju zaštite deteta od zloupotrebe droga;

- 1.2. razmenjuju informacije, iskustva, formiraju radne grupe neophodne za prevenciju i efikasnu borbu protiv zloupotrebe droga, kao i prevenciju, lečenje i uspešnu rehabilitaciju bolesti zavisnosti;
 - 1.3. podsticaju saradnju i koordinaciju između nadležnih državnih organa, civilnog društva, medija, privatnog sektora, i intenzivno rade i dele pozitivne prakse i modele u pogledu zaštite dece od zloupotrebe droga.
2. Zaštita dece od narkotika je odgovornost svih institucija koje moraju izgraditi sveobuhvatan pristup za sve članove društva.

Član 21

Uloga i odgovornosti Međuresornog komiteta za prava deteta

1. Međuresorni komitet za prava deteta, osnovan u skladu sa članom 16. Zakona o dečijoj zaštiti, radi osiguranja prevencije i zaštite dece od zloupotrebe droga, preduzima sledeće radnje:
 - 1.1. utvrđuje prioritete i potrebne mere koje treba preduzeti od strane nadležnih institucija, radi poboljšanja stanja u pogledu prevencije i zaštite deteta od štetnog uticaja opojnih droga, prema predlogu Ministarstva;
 - 1.2. podržava razvoj i sprovođenje promotivnih kampanja za podizanje svesti o zaštiti zdravlja dece od zloupotrebe droga;
 - 1.3. olakšava i prati sprovođenje politika, programa i drugih odobrenih mera u vezi sa prevencijom i zaštitom od narkotika;
 - 1.4. po potrebi, odnosno na predlog Ministarstva, obrazuje radne grupe neophodne za rad na pitanjima zaštite zdravlja deteta od štetnog uticaja narkotika;
 - 1.5. na predlog Ministarstva, daje saglasnost na Akcioni plan za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja koriste droge.

Član 22

Uloga i odgovornosti Komiteta za narkotike

1. Komitet za narkotike, osnovana u skladu sa članom 6. Zakona o opojnim lekovima, radi obezbeđenja prevencije i zaštite dece od zloupotrebe droga, preduzima sledeće radnje:
 - 1.1. informiše javnost o posledicama zloupotrebe droga kod dece;
 - 1.2. prikuplja i obrađuje podatke o prirodi i teritorijalnom obimu upotrebe i zloupotrebe opojnih droga od strane dece;
 - 1.3. koordinira i podržava aktivnosti nevladinih i drugih organizacija u prevenciji i zaštiti djece od zloupotrebe droga.

2. The Committee on Narcotics shall cooperate with the Interministerial Committee on Children's Rights and reports to the Committee as needed and requested.

Član 23

Uloga i odgovornosti Saveta za prava deteta

1. Savet za prava deteta, osnovan u skladu sa članom 18. Zakona o dečijoj zaštiti, radi osiguranja prevencije i zaštite dece od zloupotrebe droga, preduzima sledeće radnje:
 - 1.1. savetuje Komitet o potrebnim merama koje treba preduzeti za prevenciju i zaštitu deteta od zloupotrebe droga;
 - 1.2. u saradnji sa Ministarstvom sprovodi informativne kampanje i druge promotivne projekte za podizanje svesti o opasnostima zloupotrebe droga kod dece;
 - 1.3. sprovodi kampanje zagovaranja zdravog načina života i obeshrabrivanja svake vrste zloupotrebe droga.

Član 24

Uloga i odgovornosti Ministarstva

1. Ministarstvo, radi prevencije i zaštite dece od zloupotrebe droga, preduzima sledeće radnje kako bi osiguralo:
 - 1.1. podizanje svesti, putem javnog informisanja i medijskih kampanja, sa posebnim naglaskom na štetne posledice koje narkotici imaju na decu;
 - 1.2. proširenje usluga detoksikacije na psihijatrijskim odeljenjima regionalnih bolnica;
 - 1.3. kontinuiranu obuku zdravstvenog osoblja za kontrolu i lečenje dece koja su zloupotrebljavala narkotike;
 - 1.4. osmišljavanje programa koji sprečavaju upotrebu narkotika i koji podstiču dete da ih prestane koristiti;
 - 1.5. izradu smernica i relevantnih kliničkih protokola, neophodnih u prevenciji i zaštiti dece od zloupotrebe droga;
 - 1.6. izradu i nadzor Standardnih operativnih procedura, uključujući inspekciju po potrebi, preko farmaceutske inspekcije i zdravstvene inspekcije;
 - 1.7. izradu smernica neophodnih za sprovođenje ovog administrativnog uputstva, i
 - 1.8. izradu i sprovođenje Akcionog plana za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja koriste droge.

Član 25

Uloga i odgovornosti Nacionalnog instituta za javno zdravlje

1. Nacionalni institut za javno zdravlje, radi prevencije i zaštite dece od zloupotrebe droga, preduzima sledeće radnje kako bi osigurao:
 - 1.1. prikupljanje i analizu podataka o korisnicima droga i zavisnicima, uključujući decu;
 - 1.2. izradu baze podataka za registraciju korisnika droga;
 - 1.3. koordinaciju sa zdravstvenim i nezdravstvenim ustanovama i radnicima, radi sprečavanja širenja bolesti zavisnosti od narkotika;
 - 1.4. osmišljavanje programa, sastavljanje, objavljivanje i distribuciju informativnog, edukativnog i savetodavnog materijala (IEA), u vezi sa uzrocima i posledicama upotrebe opojnih droga među decom;
 - 1.5. promovisanje zdravlja i edukacija za sprečavanje širenja bolesti zavisnosti od droga među decom;
 - 1.6. promociju i edukaciju za zdrav način života i obeshrabrivanje svake vrste zloupotrebe droga;
 - 1.7. organizovanje debata u cilju informisanja i podizanja svesti o fenomenu narkotika.
2. Institucije koje se bave identifikacijom, lečenjem i rehabilitacijom bolesti zavisnosti dužne su da prijave Nacionalnom institutu za javno zdravlje slučajeve korisnika droga, uključujući i decu koja koriste narkotike.

Član 26

Uloga i odgovornosti nadležnog Ministarstva obrazovanja

1. Nadležno ministarstvo obrazovanja, radi prevencije i zaštite dece od zloupotrebe droga, preduzima sledeće radnje:
 - 1.1. izradu i sprovođenje školskih programa u cilju edukacije i podizanja svesti učenika za informisanje i upozorenje dece i mladih o štetnostima narkotika po zdravlje;
 - 1.2. uključivanje prava deteta u školske programe i promicanje pristupa pravima deteta na svim nivoima obrazovanja;
 - 1.3. organizovanje sastanaka sa roditeljima, sa ciljem upoznavanja sa njihovom ulogom u oblasti prevencije konzumacije narkotika;

- 1.4. obuku nastavnika o ranoj identifikaciji dece koja koriste droge.
- 1.5. informisanje učenika o opasnostima i posledicama opojnih droga, kao i o načinima zaštite, prilagođenih njihovim razvojnim mogućnostima;
- 1.6. da institucije koje se bave obrazovanjem deteta preduzimaju aktivnosti koje promovišu svest deteta o štetnosti narkotika.

Član 27

Uloga i odgovornosti nadležnog ministarstva za socijalnu zaštitu

1. Nadležno ministarstvo za socijalnu zaštitu, za prevenciju i zaštitu deteta od zloupotrebe droga, preduzima sledeće radnje:
 - 1.1. identifikaciju i evidenciju dece koja koriste opojne droge, porodica koje su korisnici socijalne pomoći i usluga;
 - 1.2. izradu planova za zaštitu dece, iz redova porodica ili pojedinaca koji su korisnici droga;
 - 1.3. redovne i kontinuirane obuke za prevenciju i zaštitu dece od zloupotrebe droga, za sve zaposlene u CSR, koji rade za decu;
 - 1.4. podršku nadležnih institucija na centralnom i lokalnom nivou, kao i drugih organizacija koje se bave zaštitom dece, u procesu izrade i sprovođenja politika u oblasti zaštite dece od zloupotrebe droga.

Član 28

Uloga i odgovornosti nadležnog Ministarstva unutrašnjih poslova

1. Nadležno Ministarstvo unutrašnjih poslova, preko svojih organizacionih jedinica, je odgovorna državna institucija koja vodi izradu i praćenje politika i zakonodavstva u oblasti opšte bezbednosti i narkotika.
2. Nadležno ministarstvo unutrašnjih poslova treba da preko svojih mehanizama i agencija preduzima aktivnosti na prevenciji, zaštiti, gonjenju i reagovanju na sve anti-narkotičke aktivnosti.

Član 29

Uloga i odgovornosti Policije Republike Kosovo

1. Policija Republike Kosovo, preko Direkcije za istragu trgovine narkoticima i drugih pratećih struktura u okviru Policije Kosova, ima glavnu odgovornost u borbi protiv zloupotrebe narkotika, i u tu svrhu, ona će sprovoditi aktivnosti utvrđene prema službenim dužnostima:
 - 1.1. pojačati policijske akcije u cilju sprečavanja ponude i snabdevanja narkoticima u školskim prostorijama i u njihovoj sigurnosnoj zoni;
 - 1.2. sakupljati dokaze o prijavljenim krivičnim i lakšim delima u vezi sa narkoticima;
 - 1.3. saradivati sa agencijama i organizacijama drugih zemalja na identifikaciji, suzbijanju i sprečavanju zloupotrebe narkotika.

2. Policija preko Direkcije za istragu trgovine narkoticima, za zaštitu i prevenciju zloupotrebe droga, ima odgovornosti, koje uključuju, ali nisu ograničene na sledeće:
 - 2.1. identifikacija deteta kojem je potrebna zaštita i blagovremeno upućivanje u CSR;
 - 2.2. zaštita deteta u neposrednoj opasnosti i njihovo upućivanje u CSR;
 - 2.3. pribavljanje naloga za zaštitu za dete pod visokim ili neposrednim rizikom u saradnji sa CSR;
 - 2.4. prevencija zloupotrebe droga, kroz podršku CSR za preventivne aktivnosti;
 - 2.5. podrška CSR kada je to potrebno, tokom porodičnih poseta, tokom identifikacije i upravljanja slučajevima deteta koje je u visokom ili neposrednom riziku od upotrebe narkotika.

Član 30

Uloga i odgovornosti opštine

1. Svaka opština na svojoj teritoriji odgovorna je za pružanje preventivnih, zaštitnih i reintegrativnih usluga i mera za zaštitu deteta od štetnog uticaja opojnih droga, u skladu sa standardima i politikama koje utvrđuje Vlada ili nadležna ministarstva.

2. Opštinski organi i uprava na svojoj teritoriji moraju preduzeti korake da utvrde prirodu i dimenzije potrebe za zaštitom deteta od štetnog uticaja narkotika. S tim u vezi, oni bi trebali da:
 - 2.1. izrade programe i projekte za prevenciju i zaštitu dece od štetnog uticaja opojnih droga;

- 2.2. preduzmu korake za utvrđivanje prirode i potrebe za zaštitom deteta od upotrebe opojnih droga;
 - 2.3. izrade mere za sprečavanje rizika po dobrobit i razvoj deteta, potrebe deteta za pomoći i smanjenje postojećih problema;
 - 2.4. izrade programe i projekte za prevenciju i smanjenje faktora koji dovode decu u opasnost od upotrebe opojnih droga;
 - 2.5. organizuju promotivne, edukativne sastanke obuke za zaštitu dece od upotrebe opojnih droga;
 - 2.6. promovišu zdrav način života i obeshrabruju svaku vrstu zloupotrebe droga;
 - 2.7. stvore sistem koji će biti bliži detetu;
 - 2.8. podrže sprovođenje mera raznolikosti i edukativnih mera za decu koja su zloupotrebljavala narkotike;
 - 2.9. izrade prakse dobrog roditeljstva i promocije zdravlja;
 - 2.10. komuniciraju i mogu stvarati partnerstva sa centralnim institucijama i nezavisnim organizacijama i institucijama, organizacijama civilnog društva, grupama mladih i medijima u cilju promocije prava dece i mera za sprečavanje i zaštitu dece od upotrebe droga, kako bi se osiguralo sigurno okruženje za decu u opštini.
3. Za najefikasnije i najefektivnije vršenje zaštite dece od upotrebe opojnih droga, opština ima pravo da stupi u odnose saradnje sa dve ili više opština Republike Kosovo, u skladu sa oblicima, uslovima i procedurama definisanim Zakonom o međuopštinskoj saradnji.

Član 31

Uloga i odgovornosti Centra za socijalni rad

1. CSR pruža socijalnu brigu i/ili savetovanje u okolnostima u kojima su detetu potrebne socijalne i porodične usluge i mora preduzeti sve potrebne korake da održi sigurnost deteta i osigurava da su pružene usluge u skladu sa odgovornostima sadržanim u Zakonu o socijalnim i porodičnim uslugama, Zakonu o zaštiti deteta i relevantnom zakonodavstvu na snazi.
2. CSR identifikuje slučajeve deteta koje je zloupotrebljavalo, ili je u opasnosti od zloupotrebe droga, putem informacija dobijenih od samog CSR-a, preporuka dobijenih od drugih institucija, članova zajednice, javnosti, same dece i medija.
3. CSR, u skladu sa nadležnostima definisanim u članu 15. Zakona o zaštiti deteta, mora:
 - 3.1. implementirati nacionalne i lokalne politike za zaštitu dece od upotrebe opojnih droga;

- 3.2. služiti kao informativni centar, gde se deca i porodice na području opštine mogu informisati ili uputiti u druge službe podrške ili ustanove za prevenciju i zaštitu dece od narkotika, prema njihovim potrebama;
- 3.3. voditi hitan slučaj deteta korisnika droga, u saradnji sa policijom i drugim potrebnim akterima, i van službenog radnog vremena;
- 3.4. preduzeti početne procene za sve slučajeve dece upućene u CSR;
- 3.5. organizovati detaljne i sveobuhvatne evaluacije za dete koje koristi drogu;
- 3.6. razvijati i revidirati individualne planove za dete koje koristi drogu i pratiti implementaciju dok se slučaj ne zatvori;
- 3.7. prijaviti policiji slučajeve zloupotrebe droge kod dece;
- 3.8. delovati kao voditelj slučaja i odgovoran je za implementaciju i praćenje Programa za zaštitu deteta, čak i u slučajevima kada se dete nalazi u ustanovi za smeštaj ili u bilo kojoj vrsti privremenog smeštaja;
- 3.9. čuvati tačne i činjenične podatke u CSR-u o svim vođenim i upućenim slučajevima deteta koje je zloupotrebilo narkotike;
- 3.10. organizovati promotivne kampanje i kampanje podizanja svesti o sprečavanju upotrebe opojnih droga, i
- 3.11. vršiti bilo koju drugu nadležnost, u ispunjavanju svog mandata, u skladu sa zakonodavstvom na snazi.

Član 32

Uloga i odgovornosti Tima za prava deteta

1. Tim za prava deteta, osnovan u skladu sa članom 20. Zakona o zaštiti deteta, u svim opštinama Republike Kosovo, odgovoran je da:
 - 1.1. definiše prioritete opštine i potrebne mere koje treba preduzeti za prevenciju i zaštitu deteta od opojnih droga;
 - 1.2. izradi programe za sprečavanje uključivanja deteta u zloupotrebu droga;
 - 1.3. preporuči gradonačelniku opštine da preduzme dalje mere neophodne za ostvarivanje zaštite deteta od upotrebe opojnih droga.

Član 33

Uloga i odgovornosti relevantnih Opštinskih direkcija za obrazovanje i škola

1. Uloga i odgovornosti relevantnih opštinskih direkcija za obrazovanje i škola uključuju, ali nisu ograničene na:
 - 1.1. prevenciju i edukaciju deteta za izbegavanje opasnih situacija od upotrebe opojnih droga;
 - 1.2. identifikaciju dece koja su zloupotrebljavala narkotike i blagovremeno upućivanje u CSR;
 - 1.3. fasilitaciju i podršku pohađanju škole od strane dece koja su zloupotrebljavala narkotike;
 - 1.4. učešće na sastanku Multidisciplinarnog okruglog stola i podršku izradi i implementaciji individualnih planova za dete koje je zloupotrebilo opojne droge.
2. Nadležne direkcije za obrazovanje na opštinskom nivou, u koordinaciji i saradnji sa školama, moraju organizovati posebne obuke sa svim školskim osobljem, na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja, sa ciljem informisanja o opasnostima upotrebe narkotika.
3. Škole treba da angažuju psihologe sa posebnim naglaskom na podršku deci koja su razvila zavisnost od upotrebe narkotika.
4. Direktor škole zajedno sa i u koordinaciji sa razrednim starešinom mora osigurati da posedovanje i upotreba narkotika nije dozvoljeno u prostorijama škole i identifikovati i odmah uputiti slučaj Policiji i/ili CSR-u.

Član 34

Uloga i odgovornosti pružaoca zdravstvene zaštite

1. Uloga i odgovornosti pružaoca zdravstvene zaštite uključuju, ali nisu ograničene na:
 - 1.1. identifikaciju deteta koje zloupotrebljava narkotike i hitno upućivanje slučaja Policiji i/ili CSR-u;
 - 1.2. sastavljanje medicinskih izveštaja o zdravstvenom stanju deteta koje zloupotrebljava ili navodno zloupotrebljava narkotike;
 - 1.3. prioritarno pružanje zdravstvene zaštite, uključujući relevantne kontrole i analize deteta koje je zloupotrebilo narkotike;

- 1.4. Sastanke multidisciplinarnog okruglog stola, podršku u izradi i implementaciji individualnih planova za dete.

Član 35

Individualna odgovornost

1. Svako fizičko i pravno lice snosi odgovornost na osnovu odredaba ovog Administrativnog uputstva i relevantnog zakonodavstva, za zaštitu deteta od upotrebe narkotika, kada je svojim delovanjem ili nedelovanjem prekršilo relevantne odredbe na snazi i nisu izvršili svoje dužnosti i odgovornosti.
2. Institucije za zaštitu deteta dužne su da preduzmu sve potrebne mere za obavljanje svih svojih dužnosti i odgovornosti nakon stupanja na snagu ovog Administrativnog uputstva.
3. Neispunjavanje ili ometanje ispunjenja bilo koje od obaveza definisanih ovim Administrativnim uputstvom i relevantnim zakonima na snazi, smatraće se osnova za preduzimanje kaznenih i disciplinskih mera u skladu sa zakonima koji se primenjuju u Republici Kosovo.

Član 36

Saradnja sa nevladinim organizacijama za zaštitu deteta

1. Opštinski organi i uprava i druge institucije:
 - 1.1. saraduju sa nevladinim organizacijama za prevenciju i zaštitu dece od upotrebe narkotika, kao i za pružanje usluga neophodnih za njihovu zaštitu i lečenje, u skladu sa ovim administrativnim uputstvom i relevantnim zakonima na snazi;
 - 1.2. osiguravaju, podstiču i podržavaju učešće nevladinih organizacija u pitanjima zaštite dece i u planiranju i sprovođenju aktivnosti, i pružaju savete i smernice organizacijama koje žele da preduzmu takve aktivnosti.
 - 1.3. održavaju redovnu komunikaciju sa organizacijama civilnog društva kako bi se osigurala jasna situacija dece u opštini iz druge perspektive.
2. Nevladine organizacije licencirane od strane nadležnog Ministarstva socijalne zaštite pružaju relevantne usluge neophodne za zaštitu deteta, bilo na vlastitu inicijativu ili na osnovu ugovora.

3. Organi uprave i opštine mogu sklapati ugovore sa nevladinim organizacijama za pružanje posebnih socijalnih i porodičnih usluga na njihovoj teritoriji. Takvi ugovori moraju biti u skladu sa godišnjim planovima opštine za socijalne i porodične usluge, u skladu sa relevantnim zakonima na snazi.

POGLAVLJE V - AKCIONI PLAN ZA PREVENCIJU, LEČENJE I REHABILITACIJU DECE KOJA ZLOUPOTREBLJAVAJU DROGE

Član 37

Akcioni plan za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja zloupotrebljavaju droge

1. Ministarstvo, nakon stupanja na snagu ovog Administrativnog uputstva, izrađuje Akcioni plan za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja zloupotrebljavaju droge.
2. Akcioni plan za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja zloupotrebljavaju droge mora biti:
 - 2.1. sa realnim ciljevima;
 - 2.2. podržan dovoljnim ljudskim i finansijskim resursima;
 - 2.3. na osnovu aktuelnih naučnih saznanja;
 - 2.4. sistematski praćen i evaluiran od strane nadležne jedinice ministarstva, i
 - 2.5. sa aktivnostima na određeni period, uzimajući u obzir konkretne i stvarne potrebe i specifičnosti, kao i vodeći računa o mogućnostima budžeta i raspoloživom vremenu.
3. Međuresorni komitet za prava deteta, na predlog ministarstva, daje saglasnost na Akcioni plan za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja zloupotrebljavaju droge.

Član 38

Proces izrade i implementacije Akcionog plana za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja zloupotrebljavaju droge

Prilikom izrade Akcionog plana za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja zloupotrebljavaju droge, ministarstvo mora da obezbedi učešće relevantnih institucija na centralnom i lokalnom nivou, nezavisnih institucija za ljudska prava, stručnjaka koji rade za i sa decom, istraživača, civilnog društva, a mediji treba da budu uključeni u izradu i evaluaciju Akcionog plana.

Član 39

Praćenje i evaluacija Akcionog plana za prevenciju, lečenje i rehabilitaciju dece koja zloupotrebljavaju droge

1. Nadležna jedinica ministarstva mora redovno sprovoditi praćenje i evaluaciju plana, kako bi se identifikovale politike i mere koje su odgovarajuće i efektivne u prevenciji i zaštiti deteta od upotrebe opojnih droga.
2. Odgovorne institucije za sprovođenje Plana su obavezne da izveštavaju odgovarajućoj jedinici utvrđenoj u stavu 1. ovog člana, na načine i rokove propisane u Planu.

POGLAVLJE VI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 40

Nadležna jedinica za rehabilitaciju i lečenje korisnika droga

1. Nakon stupanja na snagu ovog Administrativnog uputstva, najkasnije nakon 1 godine, ministarstvo mora predstaviti Vladi potrebu za osnivanjem i operacionalizacijom relevantne Nacionalne jedinice za rehabilitaciju i lečenje korisnika droga, gde se poseban naglasak mora staviti na ulogu ove jedinice u lečenju zavisnosti dece od droga.
2. Kroz predlog, ministarstvo mora da predstavi stavove u vezi sa uspostavljanjem i operacionalizacijom relevantne nacionalne jedinice za rehabilitaciju i lečenje korisnika droga, nudeći relevantan model koji odgovara potrebama i mogućnostima Kosova uzimajući u obzir iskustva regionalnih i širih zemalja.
3. Tokom izrade ovog dokumenta, ministarstvo mora:
 - 3.1. uzeti u obzir aktuelnu situaciju na terenu i iskustva Univerzitetskog kliničkog centra Kosova, Klinike za psihijatriju, zdravstvenih ustanova i drugih nevladinih organizacija koje se bave psihosocijalnim lečenjem dece zavisne od narkotika;
 - 3.2. dostaviti neophodan budžet za osnivanje odgovarajuće nacionalne jedinice za rehabilitaciju i lečenje korisnika droga,
 - 3.3. predstaviti stanje i potrebe za stručnim kadrovima za operacionalizaciju nadležne nacionalne jedinice za rehabilitaciju i lečenje korisnika droga, način i mesto obezbeđenja prostora za osnivanje jedinice, kao i druga pitanja koja smatra potrebnim.

Član 41
Stupanje na snagu

Ovo Administrativno uputstvo stupa na snagu sedam (7) dana od dana objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Albin KURTI

Premijer Republike Kosovo

03/07/ 2023